

CULTUL SOARELUI - CULTUL STRĂMOȘILOR

Emma Mădălina Georgescu

Printre cele mai timpurii forme mitologice de explicare a vieții legate structural de solidaritatea evidentă a ființei umane în mitologia primitivă, sunt miturile solare asociate adesea cu "luna" în epocile pre-agrariene.

Cosmosul devine spațiu mitic sacralizat prin imprimarea unui ritm de dezvoltare, cauzalitatea mitică a tot ce se petrece în cosmos și finalitatea mitică, exprimare a direcției și sensului oricărei dezvoltări și transformări¹⁻³.

În mitologiile mai complexe ale civilizațiilor clasice, zeii solari devin zei supremi, creatori ai universului sau divinități de prim rang. Urme de cult solar pierzându-și conținutul mitic și valoarea religioasă s-au păstrat până în timpurile moderne, mai ales în culturile "fragile" în care se manifestă impulsul glorificării mitice.

Cosmizarea terrei și implicit a pământului românesc se reduce la sacralizarea lui generală - tot pământul românesc fiind sacru pentru români; sacralizarea lui parțială este de tip reticular ca de exemplu muntele sacru, așezări sacre, case sacre, izvoare sacre etc. și... mai putem continua cu exemplele. Aceste spații mitice au căpătat în istoria română un caracter polisemantic și polivalent.

Locurile de sate, case, cetăți, schituri, mănăstiri, biserici, se alegeau după criterii magico - mitologice, ținându-se seama de aspectul mitico-religios foarte precis, în datina ctitorilor - orientarea față de soare.

Românul înțelege de exemplu prin vatra satului trei tipuri de apariții sacre:

- vatra satului concepută ca centrul satului;
- vatra satului ca perimetrul în care s-a dezvoltat satul;
- vatra satului - prima ridicată, construită;

Vatra casei, care a fost reprezentată la toate popoarele indoeuropene, spațiul sacru din casă, în care se păstra focul ascuns sub cenușă (vezi prelucrările folclorice și filologice - basmele), unde se pregăteau pomenile morților și unde se păstrau în vechime - presupune Romulus Vulcănescu, urna cu cenușa membrilor familiei. Aceeași vatră înseamna altarul pe care femeile oficiau mai întâi riturile obișnuite ale casei legate de ciclul principal al vieții - nașterea, căsătoria, înmormântarea și bineînțeles ceremoniile festive.²

Pe vatră, poate se ardeau strămoșii sau pe rugurile apropiate lor ca la Răcățau (Viorel Căpitanu), unde gradul de ordonare a cultului morții s-a ridicat mult înaintea altor descoperiri; sub vatră se înmormânta cenușa, cărbunele de lemn, oase calcinate și calote craniene (poate o asociere cu cultul craniului strămoșilor și nu în ultimul rând menționăm situația de la Cetățeni-Argeș (Dinu V. Rosetti) când în mijlocul unei așezări peste un pavaj de pietre au fost depuși trei copii cu urme de ciopârțire, lângă cel mai vârstnic depunându-se cioburi dacice, un obiect de fier, totul înconjurat de vetre de foc, pe una din ele depunându-se simbolic cu gura în jos vase întregi și cesti - opaițe; în apropiere de schelet era și o depunere faunistică (ovicaprine și porcine), deci o construcție funerară bine intenționată - omagială.³

Pe aceeași vatră se invocau strămoșii de Anul Nou, nașteau femeile, se blestemau strămoșii, se jurau bărbații să-și apere pământul strămoșesc, dar și pe icoanele de vatră atât de superb tratate de Radu Octavian Maier și Mihalcea M., în studiile lor. Tot aici, vrăcii și doftoroaiele de mai târziu își preparau în mare taină leacurile,

otrăvurile pentru vârfulurile de săgeți și de sulite ale războinicilor, ca și elixirurile așa de căutate mai târziu.

La Peteni în secolul al XII-lea ^{4,5} o femeie a fost decapitată și înmormântată pe vatră, iar la dealul Piscului în secolul al XVI-lea o femeie a fost legată și înjunghiată ca apoi să fie depusă pe vatră dându-se foc locuinței⁵. Exemple sunt foarte multe și interesante cu posibilități de interpretare și comparare în virtutea noilor descoperiri. Cadrul spiritual acționează uneori independent, alteori paralel în contextul timpului istoric.

Marii poeți ai lumii au exaltat timpul emanat în mitologia lor poporană și l-au transsimbolizat epic sau liric în poezia lor cultă sau într-o poezie profundă cu valențe intimiste - vezi Mihai Eminescu.⁶

Cauzalitatea mitică exprimă relația dintre cauze și efect în funcție de condițiile de desfășurare a unei acțiuni, de legitățile fanteziei creatoare etc.

După Mircea Eliade, un mit este o realitate culturală extrem de complexă, este povestea unei geneze - unui început care relatează istoria sacră a unor ființe supranaturale care au creat totul " - El subliniază că în civilizațiile primitive, mitul scoate în relief și codifică credințele, impune principiile morale, eficacitatea ceremoniilor morale⁷.

În schimb, pentru Claude Lévi Strauss, mitul este produsul imaginației creatoare a omului primitiv, a cărei "gândire sălbatică" construiește modele logice de cunoaștere⁸.

Descoperind treptat societatea în lungul ei drum, gândirea umană începe să discearnă întâi vag, apoi pe cale magică, sau mai târziu pe cale mistică, deosebirea dintre eveniment și fenomen, de aici varietatea de forme în riturile funerare. În momentul consolidării credințelor religioase chiar și în forma lor primară, apar tabuurile, cultele animaliere, înzestrând cu suflet - personificând anumiți arbori, anumite animale ca și fenomenele în relație directă, vizuală ca apa, aerul, soarele, luna, focul etc, forme primare de prudență în raport cu mediul înconjurător. Spațiul carpato - danubian nu a făcut excepție de la aceste criterii.

Prin memoria experienței colective, de la generație la generație se transmit rezultatele cooperării dintre memorie, imaginație și inteligență, care vor ajuta omul să contemple fenomenele înconjurătoare și lăuntrice , de ce nu în mod analitic în unele cazuri, fie și "rudimentar". Aceasta a însemnat nașterea culturii, nașterea unor forme elementare ale religiei, ea devenind cauză și efect în organizarea socială, descoperind treptat societatea - de clan, trib, deci mai întâi o cale magică, apoi o cale mistică, evoluând treptat, pentru ca mai târziu să ajungă la o filozofie de început, să discearnă anumite lucruri, să diferențieze binele de rău, iubirea de ură, prietenul de dușman, izbânda de înfrângere, un proces ineputabil în evoluția gândirii umane a vieții.

Sinteza etno-culturală a obiceiurilor care s-au transmis din generație în generație până la noi, ne face să ne gândim la sensibilitatea deosebită cu care au fost înzestrați cei care le practicau, le transmiteau celor care-i urmau, comportamente de extremă finețe față de sufletul uman.

Din negura timpurilor a ajuns până la noi un obicei gingaș, care "a rezistat în intemperiile vremii" ce au trecut, până astăzi.

Vom relata împrejurările în care s-au reluat anumite obiceiuri și condițiile sociale care au determinat reîntoarcerea lor din adâncurile memoriei strămoșilor noștri - totul legat de dragostea de glie, dragostea și respectul față de urmași - stăpânitori ai pământului românesc.

Regulamentul Organic, a fost o lege fundamentală care a pus la baza organizării statului principiul separării puterilor în stat. Unele instituții ale Moldovei și Țării Românești au fost modernizate. Puterea legislativă a fost încredințată unei Adunări Obștești care în Moldova avea 35 de membri (mitropolitul, cei doi episcopi de Roman și Huși, 16 boieri de rangul I și 16 deputați aleși din cele 16 ținuturi). Fiecare județ avea un tribunal, dar în Moldova ele aveau o activitate redusă "la a judeca pricini de până la 500 de lei". La Iași era un singur "divan de apelație", instanța superioară fiind Divanul Domnesc sau Înalțul Divan - cum mai era denumit.

Înainte de promulgarea Regulamentului Organic, agitația țăranilor s-a manifestat foarte puternic în toată țara (1830). În Moldova, nemulțumirea țăranilor a început în primăvara anului 1831 sub formă de răscoală generală care a cuprins ținuturile: Bacău, Neamț, Roman, Suceava, Herta, Hârlău, Huși, Vaslui, Iași și Covurlui. Noi ne vom opri asupra ținutului Bacău, mai precis a zonei Văii Troțușului, spre Bucșești - Cernu, în văioagele din care liniștea plecase.

Vrând să apere drepturile obștii satului la Diavalul Domnesc, în timpul domniei lui Mihai Sturza (1834 - 1849), preotul Ștefan B. cu preoteasa Maria și șase din cei mai vechi reprezentanți ai familiilor obștei, au mers la judecată la Iași.

Mihai Sturza a mers pe o mediere a părților care au plecat înapoi împăcate după o cinstire a celor veniți la judecată dreaptă. Mare a fost mirarea celor de acasă când solii lor o dată ajunși, preotul Ștefan a căzut la pat și în scurt timp a murit din cauză că otrava pe care au bănuț că le-a fost pusă în vin și-a făcut efectul inclusiv și asupra preotesei Maria care a sorbit. Doi dintre însoțitorii preotului a murit mai târziu, aproximativ după două luni, în aceleași condiții ca și preotul lor.

La dorința preotului muribund, s-a hotărât conform unei foarte vechi tradiții, ca orice copil se va naște din iarnă până în primăvară, de va fi fecior și din neamul celor omorâți, să fie închinați soarelui înainte de botez, pentru a rămâne stăpâni drepti și cinstiți ai pământului și pădurilor pe care trăiesc de veacuri. Iar de "vor fi în neamul cuiva prea multe fete, să facă slujba și dania de a întoarce Fața Celui de Sus de a-i milui cu feciori".

Ultima femeie din satul Bucșești al cărei soț a fost din filiația preotului Ștefan, Smaranda lui Scorțanu, la nașterea primului ei prunc, fiind fată, a făcut slujba și dania de a se întoarce Fața Celui de Sus spre a fi miluită cu feciori (și a fost binecuvântată cu patru feciori, ea și soțul ei Iordache). Smaranda a respectat obiceiurile vechi pe care ne permitem să le menționăm mai jos, așa cum le-a detaliat ea celui de al treilea fecior al ei Neculai, pentru a urma și el datina.

Preotul Ștefan făcea parte dintr-o familie foarte veche din Maramureș, familia unui preot ai cărui singuri doi feciori au plecat de pe meleagurile natale, mult după plecarea lui Bogdan din Maramureș. Ei și-au format familii pe valea Troțușului și s-au preotit, tot primul fecior urmându-și tatăl în fața altarului. Niciodată în viața acestor oameni nu a fost altceva decât dragoste de aproapele său și de pământul țării.

Obiceul vechi era ca a treia zi de la nașterea pruncului, el să fie botezat, și nu o dată găsim în registrele vechi că “un prunc a fost născut alaltăieri” - trecut așa și în actele vechi care se eliberau.

Deci:

- A doua zi după nașterea pruncului, el fiind fată, Iordache, tatăl împreună cu cel mai bătrân om din sat și un flăcău (deci neînsurat), încep pregătirile:

- tatăl pruncului face o masă din crengi de stejar peste care pune o pânză albă țesută, dar nu cusută, peste care s-a pus pruncul învelit într-o pânză asemănătoare, deci albă, țesută dar nu cusută;

- într-o căniță de lut se pune ceară de la cetină veche și răzătură de la un stejar bătrân; și se pune pe masă în partea stângă a pruncului;

- într-o cană de pământ se pune vin vechi și curat, iar în alta prima apă luată din cea mai curată fântână în zorii zilei - fântâna ce a fost sfințită cu o seară mai înainte de preotul care va boteza copilul;

- o femeie cucernică din sat, aceeași care a luat apă din fântână, frământă o pâine ce va fi pusă în cuptor când va începe slujba de închinare la soare a copilului.

- când “geana cerului se înroșește” tatăl și preotul, care la început țin pruncul în brațe și apoi îl binecuvântează, îl dă tatălui să-l țină. Tatăl și preotul spun “Tatăl nostru” și ruga cea fierbinte (ca părinții să fie binecuvântați de feciori) până când soarele luminează bine cerul. Pe pragul ușii într-un pătrat se face semnul soarelui.

- tatăl dă pruncul în brațele feciorului care tot timpul a stat lângă preot și care-l înalță cu fața la soare ca o închinare. În acest timp tatăl ia cana cu vin, cana cu apă și cana cu ceară și le pun într-o groapă săpată de cu seară în grădina casei, foarte adâncă în care pun un pui de stejar pentru viitorul flăcău. Când soarele apune, în partea opusă, stejarului, tatăl sădește un măr, ce simbolizează ruga de schimbare a sexului și care aparține fetei până la măritiș.

Nu se face nici o masă, nu se împart bani. A treia zi, tatăl duce la biserică fiica și o dă nașilor, făcându-se slujba obișnuită și apoi urmează sărbătoarea familiei la care mama nu participă, dar primește în schimb cele mai bogate daruri, doar i-a fost botezat copilul.

După nașterea feciorului dorit, tatăl și nașul sădesc într-un loc spre soare răsare, trei copaci - trei pui de stejar, dar nu în curtea lor. În fiecare zi de vineri la vecernie se pomenesc strămoși.

Feciorii ce se nasc după închinarea la soare, păstrează tradiția familiei și se căsătoresc “cu fete de peste apă sau munte, pentru a nu fi aproape de neam”. Acești feciori nu au voie “a avea asupra lor fier ascuțit sau armă”, căci “le piere un fecior din neam”, și “rugă pentru el nu este”

Mama celor închinați soarelui “de rămâne văduvă, nu are voie a face o nouă cununie”, iar “fata închinată soarelui aparține familiei ei, neamului din care s-a născut și nu se poate căsători decât cu bărbați din neamuri înțelepte cu mulți urmași”. Aceste fete nu sunt închinare bisericii, pentru că ele măresc neamul.

Dacă însă familia dorește a fi miluită cu o fată, se procedează ca și la băiat, dar în loc de măr se pune cireș și de la masa pe care s-a așezat pruncul și cămile cu apă, vin și ceară, și până la intrarea în casă se întinde o pânză albă “țesută dar nu cusută”, Același fel de pânză în ziua botezului se întinde de la ușa de intrare în biserică până la cristelniță, în care se pun petale de flori și bani.

La închinarea pentru ruga de a fi miluiți, părinții cu un băiat rostesc calitățile pe care doresc să le aibe viitorul fecior, iar atunci când părinții doresc o fată, tatăl roagă ca dușmanii sau răufăcătorii să fie însemnați tot a treia zi, a treia săptămână, a treia lună și cel mai târziu al treilea an, pentru a ști cum și de cine să păzească pruncul.

Din cele spuse de Smaranda și Iordache soțul ei, Neculai fiul și fiica, aceste lucruri s-au adevărit. S-au putut verifica pe trei generații cele menționate mai sus, iar cei închinați soarelui, din care puțini mai trăiesc astăzi, au fost într-adevăr oameni de omenie, dârzi, care nu și-au pierdut dragostea de pământ și de familie. Că, poate printre ei să fi fost și oameni cu anumite scăderi, timpul le-a acoperit și uitatea a trecut peste ele. Când unul dintre cei închinați soarelui a cutezat să ia armă asupra lui, nu pentru pașa lui, ci pentru ocrotirea celor de lângă el, unul din fiii lui a fost ucis de propria lui armă fără voia tatălui.

Dar mai există un obicei, ca nașa să țină locul ursitoarei, cu scopul magic al menirii pruncului nou-născut, al influențării destinului, astfel în scăldătoarea fetei închinată soarelui, se “bagă” de trei ori făcându-se semnul crucii o brătară de argint ce are incrustată pe ea semnul soarelui și care va reveni fecioarei care a fost botezată.

De la Smaranda au rămas două brătări, din cele șapte care au fost făcute pentru închinarea pruncilor și au fost sfințite pe ștergere lângă prunci.

Din toată ceremonia este absentă orice cult profanator al riturilor ortodoxe, acest lucru, închinarea pruncilor la soare, se poate atribui unui trecut îndepărtat în care omul a găsit o formă de religie care să-l apropie pe el și ai lui cât mai aproape de Dumnezeu în cazuri de restriște. Gândirea religioasă a românilor, este un act de înțelepciune în care măsura era “protejarea urmașilor”, relația omului rural cu natura fiind forțele supranaturale protectoare, în care cerul diurn și mai ales cerul nocturn cu stelele lui primează. Să nu uităm că Sirius, steaua care însoțește oștea Carului Mare, este protectoarea fecioarelor închinată soarelui.

Istoria, a fost nu o dată dură cu poporul nostru, dar i-a dirijat pe oameni spre refugii de o mare gingășie și spre o spiritualitate religioasă echilibrată, deși, poate, erau puși în dificultatea tragică ce le periclita existența-viața.

În folclorul românesc, Dumnezeu este o entitate perpetuu activă chiar dacă el este identificat uneori cu cerul, tronul său este soarele, iar luna este identificată cu Maica Domnului.⁹

Aceasta este o autentică religie folclorică, confesiune intimă a românilor din mediul rural, de o deosebită finețe, o filozofie neinfluențată de percepțiile filozofice clasice, un creștinism popular, o autentică experiență religioasă în care credința în Dumnezeu și Iisus Christos este acceptată și respectată pentru dragostea de glie și oamenii săi. Toate aceste lucruri s-au trăit, ortodoxia este o religie decentă în care libertatea cultului este absolut liberă - îngăduită. În actul religios la noi este o conștiință continuă între trup și spiritul transplantat în om. Viața este o forță în continuă desfășurare. Conștiința este la un moment dat creațiunea vieții spirituale în anumite împrejurări, potențând viața. Puterea pe care ți-o dă credința în Dumnezeu este nemăsurabilă.

Este foarte mult de spus și ne rezervăm în viitor mai multe detalii, pentru că fiecare familie avea și interdicțiile sale tabuale.

O să punctăm doar câteva vechi obligații ale părinților - mai precis ale mamelor în princip:

- înainte de a pleca la botez, mama pune în gura copilului o fărâmă de pâine și una de sare ca fătul să aibe noroc în viață și să fie bogat; copilul va fi atins cu creștetul capului de pragul ușii și apoi va fi dat pe geam tatălui care pleacă cu el la botez; tatăl este foarte atent cu ce fel de oameni și cu ce înfățișare sunt cei cu care se întâlnește, ca pruncul să nu împrumute cumva din trăsăturile și caracterul lor;

- după botez, tatăl ia pruncul în brațe și-i pune mâna dreaptă pe Evanghelie pentru a fi "un om învățat și credincios"; dacă cumva în apa lui din cristelniță se mai botează și alți copii, aceștia devin "frați de suflet" și nu se căsătoresc între ei, pentru că rudenția de sânge are o interdicție în popor până la al patrulea neam, iar cea din Christos până la al șaptelea neam;

- în prima seară după botez, se scaldă copilul de către nașă într-o cadă în apa căruia se pun petale de flori, busuioc (mai ales la fată), mentă, mărar, romaniță (mușetel) și alte plante din zonă cu tradiție de binefacere; se aprinde lumânarea de la botez (dar numai la această scâldătoare);

- pe o pânză țesută și necusută se pun trei câni cu apă, trei cu ulei, trei castroane cu făină pe care după trei zile se citește urma ursitoarelor; de asemenea se pun mere, nuci și bani care se împart a doua zi copiilor;

- pentru a fi puternic, se dăruiește copilului o piele de urs indiferent de sex;

- pâinea coaptă în timpul închinării la soare se sfințește în timpul botezului și se lasă bisericii pentru anaforă;

- din pânzele "albe și necusute" se face îmbrăcăminte de copii ce se dăruiește celor apropiati;

II. RITUALUL NUNȚII LA TINERII BOTEZAȚI SUB INCIDENTA SIMBOLULUI SOLAR

În cele ce urmează căutăm în mod extrem de sintetic, fără o fundamentare antropologică în timp și spațiu care ar lua extrem de mult timp, să vă redăm complexitatea fenomenului cultural pe care l-am urmărit, pe care vechea spiritualitate românească rurală în satele izolate de munte, cu valoare de "izolate culturale" le-a păstrat.

S-ar putea ca această cercetare să dea naștere la unele semne de întrebare, la care în timp le vom răspunde, respectând urmașilor dreptul la "făcere", la respect pentru strămoșii lor.

Procesul de investigație și reconstituire a fost destul de dificil, totul a pornit de la fapte istorice reale, pe care le-am menționat în prima parte (I) a articolului. Noi ne vom referi, deci la aceeași zonă unde sub puterea tradiției unele familii au păstrat până târziu în zilele noastre într-o splendidă izolare etnografică și psihică, un "cult al soarelui" în ritualul creștin al căsătoriei.

Această credință răspândită în popor a persistat, cu o stăruință uimitoare până în zilele noastre, prin tradiția orală, ca o moștenire autentică. Toate concepțiile acestor generații despre viață și moarte, despre cer și pământ, despre bine și rău etc. au rămas ascunse în sufletele pământenilor noștri nescoase la lumină decât datorită întâmplărilor dure care le-au marcat viața.

Românul de astăzi crede la fel ca și românul de acum câteva veacuri în tot ce s-a transmis până la dânsul din generație în generație, din timpurile mai

vechi de la strămoșii lor, în tot ce îi aduce “un dram de putere în plus” pentru a putea rezista “vremurilor dure”, de ce nu și “unor oameni duri”

Deci, în momentul în care un fecior sau o fată, care fac parte dintr-o familie care și-au închinat soarelui copiii, își exprimă dorința de a se căsători, considerându-se că ei împlinesc regulile datinei străbune făcând parte din familii extrem de serioase, se fixează data căsătoriei în ultima zi a anului (31 decembrie) când se face nunta religioasă la biserică - căsătoria civilă se poate face în aceeași zi.

Cu trei zile înainte de slujba religioasă a căsătoriei, tânăra pereche este descântată, ca un mijloc de precauție contra invidiei sau a eventualelor dușmani. Descântecul are loc înainte de răsăritul soarelui sau dimineața pe nemâncate și se repetă de nouă ori pe zi, până la apusul soarelui. Descântecul se răsplătește obligatoriu, punându-se răsplata în bani sau alimente pe o ladă, pe un ștergar - nu se dă bătrânei care face descântecul în mână. Toate descânțele sunt alcătuite din versuri, adeseori fără rimă, prezentând arhaisme foarte prețioase în ceea ce privește morfologia, lexicul - marele nostru filolog Ovid Densusianu¹⁰ s-a aplecat cu o deosebită distincție asupra lor.

Aceste descânțele de această dată se adresează puterilor cerești și conțin: o rugăciune, un blestem, o poruncă de eliminare prin enumerare a dușmanilor și duhurilor rele din calea vieții tinerilor ce se vor căsători. Simbolismul care intervine adesea în descântec, joacă un rol deosebit de important pentru alungarea demonilor bolilor. La sfârșitul descântecului se povestește cu multe amănunte, despre viața altor cupluri care datorită intervenției divine au dus o viață minunată și ei și copiii lor, ca și menționarea neobișnuitului. Apoi, tânăra pereche duce la biserica unde va avea loc slujba căsătoriei un ștergar, cusut de fată la icoana Maicii Domnului, ca și o pâine coaptă de mama băiatului pentru anafură și vin din anul respectiv. În fața altarului, pe jos ei pun crengi de brad și bucăți tăiate din lumânarea de la botezul unuia dintre ei care a fost închinat soarelui.

Cu o seară înaintea căsătoriei religioase, ca și în dimineața respectivă, un om curat sau o femeie cucernică, până a nu răsare soarele când poteca care duce la izvor sau fântână este neumblată aduce apă pentru scaldătoarea tinerilor (fiecare separat bineînțeles), sau se ia apă dacă se poate de la nouă izvoare, sau de peste nouă hotare ale oamenilor (cea ce este mai greu). Cine aduce această apă nu trebuie să se uite înapoi, nu vorbește cu nimeni, nu răspunde la bună-ziua atât la dus cât și la întors. În apa ce rămâne, de acolo de unde a fost luată, se aruncă câteva fărâmituri de anafură, un drob de sare mic și o oală mică, nouă pe care o ridică cu o sfoară de cânepă făcând pe deasupra semnul crucii cu mătâniile din străbuni păstrate, de trei ori. Oala mică cu această apă se va da să fie băută după cununie fetelor care doresc să se căsătorească, înainte de a trece pragul bisericii înapoi spre casă. Aceste fete nu au voie să vorbească până acasă și nici să se uite înapoi.

În dimineața zilei în care are loc căsătoria nu se taie o vietate pentru masă, totul trebuie făcut cu 2 - 3 zile înainte, inclusiv colacii mari împlețiți pentru cununie.

În fața casei, acolo unde a fost pruncul închinat soarelui, de această dată, pe fața unei mese făcută de flăcăul care se căsătorește, chiar dacă numai el sau numai fata a fost închinată soarelui, se pune o pânză albă, nou țesută dar netivită, pe care se pun

trei colaci mari împletiți în care sunt înfipite câte o lumânare, în dreptul fiecăruia fiind câte o ulcică de vin din anul în care are loc slujba. Pe masă se mai pun crenguțe de măr, de cireș, de stejar și de brad.

Tinerii înainte de a răsări soarele complet, stau în stânga și dreapta preotului, iar în spatele lor părinții. Se va spune Tatăl Nostru și ruga celor tineri de a fi blagosloviți de Dumnezeu cu urmași care din scaunul ceresc al soarelui îi vede și-i binecuvântează. Se pomenesc înaintașii și toate lucrurile bune și vitejești făcute pentru pământul strămoșesc. Se cere iertarea pentru toți cei care au greșit în fața Domnului și a oamenilor. Se invocă corpurile cerești, luna, soarele și stelele, iar dintre fenomenele atmosferice curcubeul, ca element de protecție a celor tineri și "ca de toate boalele și relele oamenilor" să fie feriți.

Afară de practicile de mai sus, se recurge la acțiuni simbolice care au ca scop nimicirea unor eventuale boli, nimicirea lor, alungarea "ginioanelor" de pe câmp sau din păduri. De exemplu mai au loc următoarele procedee:

- tânărul este trecut prin despicătura unui pom, ca toate viitoarele boli să le aibă pomul.

- o cămașă a acelor tineri este uscată la fum, pentru ca toți microbii bolilor să se usuce, înainte de a veni în contact cu el;

- o broască va fi bătută în cuie ca să piară toate "vorbele";

- mirii sunt măsurati cu o ață ca mirele să fie mai înalt decât mireasa și apoi așa se arde;

- cei doi viitori soți merg să vadă cât au crescut cei trei stejari în primăvară - mirele sădește în curtea sa trei pui de stejari, iar mărul fetei este tăiat, trunchiul este pus la uscat și din el se face leagănul viitorului copil și alte obiecte casnice simbolice care se dau și altor rude, doritoare de copii buni;

- în mod cu totul excepțional, la apusul soarelui mireasa pune de pâine la dospit pe care tocmai a doua zi după nuntă o frământă și coace. Această pâine va fi împărțită în trei și va fi dată celor mai înțelepți bătrâni din sat, cu cele trei ulcele de vin;

- cei trei colaci mari împletiți, după apusul soarelui se împart copiilor după ce au fost blagosloviți de preot. Preotul primește vin, pâine, dar nu bani, decât după slujba din biserică;

- pe masa sfântă pe care se pune Evanghelia, Crucea și coronița de argint ale mirilor, se mai pune una din brățările de argint ale Smarandei care se va dăruire miresei după slujbă pe o batistă, pe care pune și inelul de argint al acesteia care revine tot miresei și care va sta cu cinste alături de verighetă.

- în fața ușilor altarului, într-un coș împletit din nuiiele se pun de către părinții mirilor, pâine împletită, vin vechi, ștergare țesute de soacre și crengi de brad. Toate acestea se dau după slujbă fetelor și flăcăilor ce doresc să se căsătorească în anul ce vine. La fundul acestui coș se pune o carte și un act vechi cu datele obștei satului învelit într-un ștergar ce se dăruiește mirilor spre "veșnică tinere de minte a strămoșilor". La ieșirea din biserică se varsă apă în calea tinerilor, iar mirele primește ca simbol al puterii o icoană pictată pe lemn ce înfățișează pe Arhanghelul Mihail. Aceasta este prima icoană a noii case întemeiată pe care o primesc ca dar de la nași, părinții dându-le ca dar icoanele de piept ale lor spre aducere aminte că oricând vin și vremuri aspre.

- la masa de nuntă, mireasa nu se ridică decât după ce preotul sfințește bucatele, pentru a tăia pâinea și carnea ce va fi împărțită oaspeților în mod simbolic. Apoi, urmează masa ce se obișnuiește, de nuntă.
 - la terminarea mesei, care este după venirea Anului Nou, cei doi tineri se scoală și mulțumesc tuturor pentru cinstea ce le-a fost făcută de oaspeți de a veni într-o asemenea noapte la masa lor.
 - la ieșirea din casă se aruncă iarăși cu apă și se sparg niște talere de ceramică pentru a se arunca ghinionul. Mireasa primește ca dar deosebit cel mai vechi covor țesut de o străbunică ca amintire a vremurilor trecute pe care și ea la vremea potrivită îl va dăruie altei mirese. Mai primește o cămașă, o ie și o altiță țesută de mama mirelui cu cusături tradiționale. Mama Miresei îi dăruie un sul de pânză țesută spre folosință în gospodărie și zestrea promisă. Nu se dăruiesc obiecte de metal decât la trei luni de la nuntă la slujba de sfințire a casei noi a tinerilor, când vor primi și animalele și actele de moștenire. În această zi primesc o biblie pe care sunt trecuți cei doi soți și pe care una din bunici trece copiii noi născuți cu toate datele familiei.
 - a treia zi de la căsătorie, preotul vine și sfințește primele bucate și masa tinerilor căsătoriți pe care ei o dăruie părinților și nașilor. Toate talerele în care au mâncat mesenii se dăruiesc acestora curate, pe care se pune pâine făcută de mireasă, carne friptă și fructe - nuci.
 - înainte de apusul soarelui preotul face o slujbă de binecuvântare a noilor căsătoriți și mirele pe pragul fiecărei uși de intrare în casă face un pătrat în care încrustează semnul soarelui; preotul primește o dare deosebită de aducere aminte pentru el și strămoșii lui - biserica primește o icoană pictată pe lemn încadrată de o maramă țesută și cusută de mireasă care va fi sfințită de către preot în nouă duminici.
 - pe vatra casei se face semnul soarelui și dacă mirele are această îndemânare face o icoană de vatră cu Sfânta Fecioară Maria cu Pruncul în brațe, dacă nu se cumpără de la Mănăstire. Aceasta rămâne pusă în perete pentru toți anii care vin.
 - pâna la nașterea primului copil, tânărul nu merge la vânătoare și nu ucide nici un animal.
 - timpul dintre apusul și răsăritul soarelui "se păzește de dușmani și de munci întunecate "când soarele scapătă" nu se mănâncă și nu se dau de pomană bucate.
 - cele 29 de zile "păzite" ale calendarului religios se respectă.
 - credințele privitoare la mâncare și băutură au legătură cu sănătatea omului, de aceea oamenii noștri de la țară sunt cu mare băgare de seamă și-și iau anumite precauții indispensabile când mănâncă sau beau oriunde sau oricând pentru a evita toate relele care ar putea cădea asupra lor. Uneori aceste precauții se confundă cu reguli elementare de igienă din punctul nostru de vedere.
- Interdicțiile vieții zilnice sunt foarte numeroase și diferă de la o familie la alta dar se mai întâlnesc și în alte zone în situații diferite însă¹¹.
- Atât ne-am permis să punctăm în mod sintetic despre acest obicei gingaș al românilor noștri din alte vremuri.

NOTE

1. - *Istoria României* - Vol. I-III, București 1960/62; V. Kernbach: "*Universul mitic al Românilor*", București, 1994;

2. - R. Vulcănescu: *"La recherche du folklore mythique, par l'École sociologique de Bucarest"*, în *Ethnologica*, 1981, București.

3. - V. Capitanu: *"Raport privind cercetările arheologice de la Racătău, jud. Bacău"*, în *Materiale* 16, 1986, și *"Obiecte cu semnificație culturală descoperite la Racătău"*, în *Carpica*, 18 - 19, Bacău, 1986/87; Dinu V. Rosetti: *"Câteva așezări și locuințe preistorice în preajma Bucureștilor"*, București, 1935.

4. - Emma Mădălina Georgescu: *"Sacrificiul uman în mărturiile medievale sec. XII - XIV"* - Comunicare, 1 - 3 iunie 1995, Muzeul Cetății Bran; Laurentia Georgescu: *"Interferențe antropologice culturale materiale în secolele XII - XIV în Zona Covasna"* și bibliografia, Comunicare 1 - 3 iunie 1995, Muzeul Cetății Bran. Sub tipar amândouă lucrările în Ann. Cetății Bran.

5. - Laurentia Georgescu: *"Dealul Piscului, sec. XV - XVI. Mormântul de pe vatră"*, Comunicare 6, X, 1996 - Universitatea "Lucian Blaga" - Sibiu.

6. - Ion Gheorghe: *"Cultul zburătorului"*, București, 1974; Ioan Gutia: *"Sentimentul timpului în poezia lui Eminescu"*, Roma, 1957.

7. - M. Eliade: *"Aspectele mitului"*, București, 1977; M. Eliade: *"De la Zalmoxis la Gengis Khan"*, București, 1980; M. Babes: *"Descoperiri funerare și semnificații lor în contextul culturii geto-dacice clasice"* - și bibliografia, în *SCIVA*, Tom 39, Nr. 1, București, 1988.

8. - Claude Lévi-Strauss: *"Antropologia structurală"*, București, 1978 și *"Gândirea sălbatică"*, București, 1970; R. Vulcănescu: *"Culoana cerului"*, București, 1972.

9. - *"Dicționar biblic"* - Editura Cartea creștină - Oradea, 1995; *Biblia* - Ed. 1993 - Iordana: V. Pârvan: *"Idei și forme istorice"*, București, 1929; T.T. Burada: *"Obiceiurile la nașterea copiilor poporului român în Macedonia"*, în *Convorbiri literare*, XXVI, București, 1982.

10. - Neculai I. Bibiri: *"Valea Tazlăului - obiceiuri și datini vechi"* manuscris.

11. - Maria N. Bibiri: *"Documentele lui Smaranda și Iordache B." - În amintirea strămoșilor* - manuscris; Documentele de teren din zona enunțată în manuscris, în pregătire pentru tipar; Gr. Tocilescu: *"Materiale folklorice"* - 645, 1150, 1588, 1589, 1590, 643, 1583, etc.